№ 39 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 24

1909
ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 24 № 39

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

Սրբուհի Մարտիկեան, Արզար և Միքայել Ալեքսանդրեան Անանեանները խորին վշտով յայտնում են իրանց ազգականներին և բարեկամներին [illegible]

Ալեքսանդր Ստեփանեան ԱՆԱՆԵԱՆՑԻ

մահը. [illegible] ժամը 7-ին, իսկ յուղարկաւորութիւնը [illegible] ամսիս 26-ին, առաւօտեան ժամը 10½-ին [illegible] եկեղեցում [illegible]
(ա. չ. ն.) 162. 3—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ

1909 Թւի փետրվարի 24-ին, ի նպաստ Մանկական Բարեգործական Ընկերութեան [illegible] Թիֆլիսի քաղաքում կը կայանայ

ՊԱՐԵՐԵԿՈՅԹ

Կոնցերտային բաժանմունքով

[illegible] պարսկական ընդհանուր հիւպատոսի դիւանատանը (Բէբուտովսկայա 32), 2) Մանկական Բարեգործական Ընկերութեան Նախագահ փոխ-գնդապետ պ. Վեքիլովի մօտ, 3) երեկոյթը կազմող տիկ. Թաղիեվի մօտ (Կրիլովսկայա, սեփ. տուն), 4) իսկ երեկոյթի օրը դահլիճի մուտքի մօտ: Ֆրակները պարտաւորական չեն: Երեկոյթի կազմողն է պրինցուհի Մելեքսիմա-Խանում տիկ. Թաղիեվը: Երեկոյթի պատասխանատու կարգադրիչն է պարսկական ընդհանուր հիւպատոսի քարտուղար պրինց Նադիր Միրզան:
(ու. կ. ե.) ա. 151. 3—3

ԱՌԱՋԻԿԱՅՈՒՄ

Գարունը մօտ է:

Տափարակներում արդէն սկսվել են երկրագործական աշխատանքներ: Սարալանջերում պատրաստվում են գարնանացանի համար:

Այս տարի շատ տեղերի գիւղացիները պէտք է աշխատեն ընդարձակել իրանց գարնանացանը, որովհետև աշնանը վաղ եկաւ ձիւնը և արգելք եղաւ հողագործութեան: Դաշտերը մնացին անմշակ և չը սերմանված: Ուստի անհրաժեշտութիւն կայ լրացնել աշնանացանի պակասորդը գարնանացանով:

Մեր գիւղական ազգաբնակութիւնը չը կարողացաւ անցեալ 1908 թւին այնքան բերք ստանալ, որ կարողանար իր պարտքերը վճարել, իր սնտեսութեան պակասը լրացնել և նոր ձեռնարկութիւնների մասին մտածել: Բերքը միայն մի քանի շրջաններում բաւականաչափ լաւ էր, իսկ առհասարակ միջակից ստոր էր և ներկայումս Լեռնաստանի մի քանի շրջաններում ըզգացվում են կարիքներ թէ ուտելու և թէ սերմանելու հացահատիկների վերաբերութեամբ:

Միևնոյն ժամանակ քաղաքներում և գործարաններում պակասել են աշխատանքները և գիւղացիները անկարող են լրացնել իրանց եկամուտի պակասը կողմնակի աշխատանքներով, պանդխտական հասոյթներով: Եւ մեզ յայտնի են շատ դէպքեր, որ քաղաք եկած պանդուխտները, չը գտնելով գործ, շտապել են գիւղերը թէ աւելորդ ծախքից ազատ մնալու համար և թէ պատրաստվելու գարնան աշխատանքներին, որովհետև նրանց համար պարզվել է, որ առաջիկայ տարիներում քաղաքի աշխատանքը փոքր ի շատէ վտանգված վիճակի մէջ պէտք է լինի, մինչև տնտեսական ճգնաժամի անցնելը:

Գիւղացիութեան ծանր վիճակը առօրեայ խօսակցութեան առարկայ է գիւղերի մէջ և մեզ անընդհատ հասնում են տեղեկութիւններ թէ գանգատի ձևով ներկայի վերաբերութեամբ և թէ յատուկ հարցումների եղանակով՝ բարձրացնելու և բարւոքելու գիւղական վիճակը զանազան ձեռնարկութիւններով և նորամուծութիւններով:

Գիւղը սկսում է պահանջ զգալ խորհրդատուների, ղեկավարների և հրահանգիչների, որոնք ցոյց տային թէ ինչ եղանակով նա կարող կը լինի բարւոքել իր վիճակը և ոտք դնել աւելի՝ արդիւնաւէտ տնտեսավարութեան ճանապարհի վրա:

Անշուշտ, եթէ մեր ինտելիգենտ դասը կարողանար խելացի խորհրդատուի դեր վերցնել իր վրա, նա զգալի կերպով կը նպաստէր մեր գիւղատնտեսութեան բարւոքմանը:

Գիւղատնտեսական աշխատանքը դեռ այն խոշոր աշխատանքի աղբիւրներից մէկն է, որով ապրում է մեր ազգաբնակութեան մեծամասնութիւնը: Ժամանակով, երբ գործարանական արդիւնագործութիւնը կը զարգանայ, կընդարձակվի և կը գրաղեցնի աշխատող ձեռքերի մեծ թիւ, գիւղական ժողովրդի մի ստուար քանակութիւն կը մտնի այդ արդիւնագործութեան մէջ. իսկ առայժմ գիւղատնտեսութիւնը պահպանում է իր գերազաս դերը մեր երկրում և անշուշտ պէտք է բեղմնաւորել մարդկային աշխատանքը այդ ասպարէզում թէ աշխատաւորի ապրուստի ապահովութեան և թէ երկրի ընդհանուր անտեսութեան համար

Ապագայի զարգացման համար ներկայի ամեն մի տարին նշանակութիւն ունի: Եւ միջոցներ պէտք է ձեռք առնել, որ առաջիկայ գիւղատնտեսական տարին լինի բեղմնաւոր տարիներից մէկը մեր ժողովրդի գիւղատընտեսական առաջադիմութեան համար:

Ա. Քալանթար

ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԵՐԻ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Երէկ մեր խմբագրատուն եկան մեծ թւով թիւրքահայ գաղթականներ, յայտնելով, որ նրանք դիտաւորութիւն ունեն վերադառնալ հայրենիք, ուստի խնդրում են ցոյց տալ միջոցներ դիւրացնելու նրանց վերադարձը:

Նրանք դիմել են զանազան անձերի և Կովկասեան Հ. Բ. Ընկերութեանը, բայց մինչև այսօր ոչ ոք աջակցութիւն չէ ցոյց տուել նրանց:

Պանդուխտները ցանկանում են օր առաջ հայրենիք վերադառնալ, որպէսզի կարող լինեն սկսել գարնան աշխատանքներ իրանց հողերի վրա:

Թող այն հիմնարկութիւնները, որոնք իրանց վրա են վերցրել նրանց օժանդակելու գործը, ցոյց տան եռանդուն գործունէութիւն:

Այժմ է գործելու ժամանակը:

ՍԵՐԲԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բերլին, 21 փետրվարի

«Ֆրանկֆիւրտէր-Ցայտունգը» խօսում է յօգուտ Գերմանիայի միջամտութեան Վիէննայում: Լրագիրը սուր կերպով յարձակվում է աւստրօ-ունգարական պաշտօնական մամուլի վրա, ինչպէս որ առհասարակ նա վերջին ժամանակ սաստիկ յարձակվում էր Էրէնտալի արտաքին քաղաքականութեան վրա: (Հ. Գ.)

Բերլին, 22 փետրվարի

Գլխաւոր լրագիրները «Նորդ-Դայտչէ Ալգեմ. Ցայտ.»-ի յայտարարութիւնը ողջունում են:

Ընդհանուր առմամբ մամուլը դրութիւնը լուրջ է համարում, (Հ. Գ.)

Վիէննա, 21 փետրվարի

Աւստրօ-ունգարական դեսպանը Բելգրադում յանձնարարութիւն է ստացել հաղորդելու սերբիական կառավարութեանը, որ միահեծան իշխանութեան երկու կառավարութիւններն էլ վերջին ամիսներում Սերբիայի ցոյց տուած գործողութիւնների պատճառով գժբաղդաբար չեն կարող Սերբիայի հետ առևտրական դաշնը պարլամենտի միջոցով իրագործել: Սրա հետ միասին՝ յայտնեց դեսպանը, թէ աւստրօ-ունգարական կառավարութիւնը յոյս է տածում, որ Սերբիան, լսելով պետութիւնների խորհուրդը, ինչպէս ամեն տեղ խօսում են, վճռել է Բօսնիայի և Հերցեգովինայի վերաբերմամբ փոխել քաղաքականութիւնը, Վիէննային էլ կը յայտնէ այդ իմաստով վճիռը և նմանապէս այն ցանկութիւնը, որ Աւստրօ-Ունգարիայի հետ կը պահպանէ խաղաղ և ուղիղ յարաբերութիւններ: Հէնց որ աւստրօ-ունգարական կառավարութիւնը տեղեկութիւն կը ստանայ այս մասին, նա իսկոյն պատրաստ կը լինի բանակցութիւններ վարել առևտրի և հաղորդակցութիւնների մասին մօնարխիայի և Սերբիայի միջև: (Հ. Գ.)

Բելգրադ, 22 փետրվարի

Աւստրօ-Ունգարական դեսպան կոմս Ֆորգաչը երէկ սերբիական կառավարութեան հաղորդեց աւստրօ-ունգարական կառավարութեան հայեցակէտը Աւստրօ-Ունգարիայի և Սերբիայի առևտրական պայմանագրի հարցի նկատմամբ: (Հ. Գ.)

Վիէննա, 22 փետրվարի

«Ֆրեմդենբլատը» ասում է, որ աւստրօ-ունգարական դեսպանի յայտարարութիւնը Բելգրադում չը պէտք է այնպէս հասկանալ, իբր Աւստրիան անպայման պնդում է Սերբիայի հետ բանակցութիւններ սկսելու անտեսական հարցերի վերաբերութեամբ, թէև հնարաւոր է, որ բանակցութիւնների հին սկզբունքը ցանկալի լինի, նկատի առնելով սպառնական անպայմանագիր դրութիւնը, որպիսին առանց նոր պայմանագրի անխուսափելի է: (Հ. Գ.)

Վիէննա, 21 փետրվարի

Բելգրադում աւստ.-ունգարական դեսպանի յայտնութեան մասին, որ մարտի 19-ին առևտրական դաշինքի վերջանալով այլևս Աւստրօ-Ունգարիան չի շարունակի պայմանագրի իրագործումը, եթէ Սերբիան իր ժամանակին չի մտնի բանակցութիւնների մէջ Բօսնիայի հետ, հրաժարվելով նախկին պահանջներից, «Նեյէ Ֆրեյէ-Պրեսսէն» հաղորդում է տեղեակ աղբիւրից հետևեալը. «Դեսպանի հարցադրումը նպատակ ունի ստեղծել պարզ յարաբերութիւններ, վերացնել բոլոր այն դիպլօմատիական արգելքները, որոնք յարուցանում են սերբիական քաղաքագէտները և նրանց թիկունքի ետևը կանգնած խորհրդականները Վիէննայի և Բելգրադի միջև: Սերբիական բոլոր անորոշութիւնները և երկմտութիւնները ունեն միայն մի նպատակ—միապետութեան հարաւում անհանգիստ տրամադրութիւն ստեղծել: Բացի այդ՝ վերջին ժամանակներս աւելի պարզ կերպով են բացատրվում այն մտադրութիւնները՝ թէ Սերբիայի և Աւստրօ Ունգարիայի միջև կանգնեցնեն մեծ պետութիւնների սեպը և վիճելի հարցը ենթարկեն Եւրոպայի դատաստանին: Սակայն Աւստրօ-Ունգարիան ցանկանում է Սերբիայի հետ խօսել անմիջական կերպով և նրան տալիս է երեք շաբաթվայ միջոց, որից յետոյ կը սկսէ մաքսային կռիւը»: (Հ. Գ.)

Ցետինէ, 20 փետրվարի

Ցետինեից հեռագրում են «Р. Сл.» լրագրին, որ, Չերնօգորիայի իշխանը խորհուրդ է տուել իր երկրի կանանց ևս զինվել, ի նկատի առնելով պատերազմի հաւանականութիւնը:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Կ. Պոլիս, 21 փետրվարի

«Թանինը» տեղեկացել է, որ սուլթանը անձամբ կը կարդայ հրաման ազգային ժողովը երկար շարունակելու մասին: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս, 21 փետրվարի

Արդարադատութեան մինիստր Րէֆիկ-փաշայի մահվան պատճառով այսօր պատգամաւորների ժողով չը կայացաւ: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս, 21 փետրվարի

Լրագիրները հաղորդում են արդարադատութեան մինիստր Րէֆիկ-փաշայի մահվան մասին: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Լօնդօն, 20 փետրվարի

«Թայմսին» հաղորդում են, որ ի նկատի առնելով իրերի դրութեան բարդանալը, որ օրէ-օր սպառնալի է դառնում շահի համար, վերջինս մտադիր է ծածուկ կերպով արտասահման ուղևորվել: Անգլօ-ռուսական երկաթուղին արտակարգ միջոցներ է ձեռք առնում շահի ճանապարհորդական գծի պահպանութեան համար: («Б.»)

Պետերբուրգ, 21 փետրվարի

Պետերբուրգի գործակալութիւնը տեղեկացել է, որ պարսկական Գիլան նահանգում իրերի լուրջ դրութեան պատճառով և ի նկատի ունենալով որ այնտեղ կարող է վտանգ առաջ գալ հիւպատոսարանների, եւրօպական հիմնարկութիւնների և գաղութների համար, Րաշտում ռուսական պահակախումբը, որ բաղ՚ացած էր 9 կօզակից, մեծացված է մինչև 50 կօզակ: (Հ. Գ.)

Լօնդօն, 21 փետրվարի

Րէյտերին Թէհրանից հեռագրում են, որ Թաւրիզի շուրջը շարունակվում են զօրեղ ընդհարումները: Փետրվարի 19-ին շահի կողմնակիցները գրաւեցին արուարձանը, բայց յեղափոխականները յարձակվեցին և փախուստի դարձրին նրանց, վերցնելով շատ գերիներ և զէնք: Շահի զօրքերը մի քանի մղոն հեռու են ցրվել, սակայն սրանք քաղաքը բռնում են պաշարողական դրութեան մէջ, որի պատճառով քաղաքում զգացվում է կենսական մթերքների պակասութիւն: (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 21 փետրվարի

Այսօր արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկու մօտ, ի պատիւ թիւրքական արտաքին գործերի մինիստր Րիֆաթ փաշայի, կայացաւ ճաշ, որտեղ ներկայ էին Րիֆաթ փաշան, թիւրքական դեսպանութեան աստիճանաւորները, մինիստրները, Պետական Խորհրդի և Դումայի նախագահները և մի քանիսը Դումայի անդամներից: (Հ. Գ.)

Պարիզ, 21 փետրվարի

Տեղս հասաւ անգլիական թագաւորը: (Հ. Գ.)

Բագու, 21 փետրվարի

Այրվեց քաղաքում Թաղիեվի միակ թատրոնը: Պատճառը փորձի ժամանակ վայր ընկնող ճրագն էր: Վնասները հասնում են մօտ 150 հազար ռուբլու: (Հ. Գ.)

Օդեսսա, 20 փետրվարի

Սև-հարիւրեակային ուսանողները պրոֆեսօրների գործի առիթով համալսարանում անկարգութիւններ են արել և ազատ ունկնդրուհիներին դիմաւորել են լսարանում բացագանչութիւններով՝ «Ճանապարհ անառակուհիներին»: Ընդհարում տեղի չունեցաւ դեկանի միջամտութեան շնորհիւ: Տրամադրութիւնը լարված է: («Б.»)

Վարշավա, 22 փետրվարի

Երէկ համալսարանում տեղի ունեցաւ ուսանողների չը թոյլատրված ժողով: Կողմնակի անձերի ներկայութեան պատճառով ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 178 հոգու: (Հ. Գ.)

Բեռլին, 21 փետրվարի

Իօկօհամայից հաղորդում են, որ Տօկիօյում կայացել է 2000 ջուլհակների ցոյց, որոնք եկել են ամբողջ Եապօնիայից:

Ցոյցերը կազմակերպվել են որպէս բողոք արդիւնաբերական հարկի դէմ, որը սահմանվել է որպէս լրացուցիչ զինւորական հարկ: Մինիստր-նախագահը ընդունեց ցուցարարների պատգամաւորութիւնը և յայտնեց, որ խոստովանում է զինւորական հարկի ամբողջ ծանրութիւնը, բայց առայժմ չէ կարող համաձայնել նրան ոչնչացնելու հետ, որովհետև նախ անհրաժեշտ է կարգաւորել ֆինանսները, ապա արդէն ձեռնարկել տնտեսական բարեկարգութիւններին: (Հ. Գ.)

ՊՈԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պոլիս, 10 փետրվար

Նոր վարչապետը իր քաղաքական ծրագիրը պարզեց խորհրդարանին առջև: Կասկած չը կայ, որ խոստմնալից տողեր ու ֆրազներ պիտի գտնէր իր ճառին մէջ տեղաւորելու: Ու այդպէս ալ ըրած է: Առջի օրուընէ համոզուած ըլլալով, որ մեքենագործ ջանքերու շնորհիւ բարձրացած էր պաշտօնի մը գլուխը, կը յայտարարէ, որ փոքրիկ դժգոհութիւն մը իր մասին ցոյց տրուած թէ ոչ՝ պատրաստ է տեղի տալու: Եւ որովհետև ըմբռնած էր, որ իր նախորդը արտաքին քաղաքականութեան մէջ շատ յաջող քայլեր առած էր և մեծ համակրանք գտած Անգլիոյ, Ռուսիոյ և Ֆրանսայի կողմէ յօգուտ Թիւրքիոյ, կը խոստանայ անփոփոխ պահել նոյն քաղաքական ուղղութիւնը:

Բայց թէ պիտի կրնա՞յ, ատ է բուն հարցը: Ու, ինչ որ յայտնի է, սա է թէ Աւստրիա, Գերմանիա, Սերբիա հրճուանքով կողջունեն Հիլմի փաշան՝ չկրնալով ծածկեց իրենց ներքին ուրախութիւնը նախորդ վարչապետին անկումին վրայ:

Երկու օր առաջ լուր ելաւ թերթերուն մէջ, թէ երեք գլխաւոր պետութիւնները, Ֆրանսա, Ռուսիա և Անգլիա, դժգոհութեան իբրև յայտնի ցոյց, համաձայնած են ընդունելու Բուլգարիոյ իշխանին թագաւորութիւնը: Կայծակի տպաւորութիւն ըրաւ լուրը միտքերու վրայ, բայց մը սարսափեցան անոնք, որ ոգի ի բռին աշխատած էին Քեամիլ փաշան տապալելու: Իսկ անոր համակիրները, իբրև զմռն անուշութիւն, այդ համաձայնութեան մէջ կը տեսնէին անհեռատեսութիւնը, կարճմտութիւնը ու, մէկ խօսքով, պատիժը անոնց, որ վարչապետին փոփոխութեան շարժումին գլուխը կամ, աւելի ճիշտը, ներքևը գտնուեցան:

Այսօր այդ լուրը թէև հերքուած է պաշտօնապէս, բայց շատ հաւանականութիւն կայ, որ քիչ ատենէն հաստատութիւն գտնէ:

Քեամիլ փաշա տակաւին չհրապարակեց ինչ որ պիտի ըսէր խորհրդարանին առջև, եթէ պարլամենտի անդամները անհամբերութեան հովերէն չմղուէին՝ իրենց պաշտօնական անվստահութիւնը քուէարկելու: Անուամենայնիւ՝ բարեկամ շրջանակներու մէջ յայտնի է թէ ծերունի հայրենասէրը, երկիրը ազատելու համար կօմիտէական կաշկանդումներէ և ազգայնամոլական ձգտումներէ, իր բոլորտիքը կազմած էր ակատամիտ հայրենասէրներու խումբ մը, որ հետզհետէ աճելով ընդարձակուած է այլ և այլ տարրերու մէջ: Իր ծրագրին առաջին մասին գործադրութիւնը պիտի ըլլար կօմիտէականներու տեղ՝ ազատ հայրենասէրներ պաշտօնի կոչել յաջորդաբար, սկսելով պատերազմական և ծովային մինիստրներէն:

Մեր թերթերուն մէջ միայն «Բիւզան-

գիրծն» է, որ յարձակումի ականջ է նախորդ վարչականին դէմ՝ անոր տապալումի օրէն, իսկ միւսները, որ հասարակ աւելի համակրանքով կը վերաբերուին դէպի անդ. Իսկ [illegible] մէջ «Մէրբէստի», «Հուլքիլը Ուիսաւթե», «Նեթ-Կոզեթա» [illegible] կուսակից են և անոր գաղափարները [illegible] կը համարին երկրին վարչութեան մէջ:

Ամսուս 13-րդ օրը, ուրբաթ, համակրական ցոյցեր պիտի ըլլան անգլիական պառլամենտը [illegible]: Մեծին Բրիտանիոյ [illegible], որ թէև նախորդ վարչականին [illegible] կոչուած է մէկը, որ չի գիտցուիր թէ ինչ ուղղութեան պիտի հետևի, և գուցէ անկարող նոյն իսկ ուղղութեան մը հետևելու, [illegible] քաղաքականութիւնը [illegible] մէջ գէպի Անգլիան, աւելի [illegible] անոր քաղաքականութիւնը, որ աւելի համամարդկային եղած է։

Փարիզ ընդհանուր հասարակութեան, [illegible] կը հետևի [illegible] որոնք իրեն համար աւելի հետաքրքրական են այն գրիչները, որոնք [illegible] իր քաղաքական շահերուն [illegible] ընթերցող մը.

— Ինչպէս, [illegible] նախորդ վարչութեան դէմ [illegible] թերթին մէջ [illegible] յարձակումը:

— Այո, ու շատ լաւ:

— Ինչու.

— Մեր կառավարութեան մէջ իր օրովը [illegible]:

— Ուրե՞ն:

— [illegible] կուսակցութեան նամակն չէ:

— Ուրե՞ն:

— Նոր կուսակցութեան մը պիտի կազմէ երկիր:

— Լաւ. չէք գիտեր որ [illegible]

[illegible]

— Ուրեմն.

[illegible]

Շա՛հէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԱՆԱՆԵԱՆ

Թիֆլիսում փետրվարի 21-ին վախճանվեց Ալէքսանդր Անանեանը։

Նա հայ հասարակութեան վաղեմի գործողներից մէկն էր։ Եւ մի ժամանակ աչքեցիկ դեր էր կատարում Թիֆլիսի հայ հասարակական գործերում։

Նա երկար ժամանակ վարել է Կովկասի Հայոց Բար. Ընկերութեան նախագահի պաշտօնը մինչև հին կանոնադրութեան փոխվելը։ Եւ այդ պաշտօնում նա ցոյց է տուել հոգատար և ուշադիր վերաբերմունք, քաջալերելով Ընկերութեան գործունէութեան ընդարձակումը և ճիւղերի բացումը։

Լինելով Յովհաննէս Անանեանի եղբայրը, նա իր սրտին շատ մօտ էր առնում այն ամենը, ինչ որ վերաբերում էր առաջինի հիմնած Յովնանեան դպրոցի վիճակին և բարգաւաճմանը։ Լինելով միաժամանակ այդ դպրոցի մշտական հոգաբարձուներից մէկը՝ նա մասնակից էր նրա վարչական մասի բարեկարգութեան։

Անանեանը պատկանում էր Թիֆլիսի հայ հասարակութեան այն շրջանին, որ համակրութեամբ էր վերաբերվում հանգուցեալ Արիստակէս Սեդրակեանին և եռանդուն մասնակցութիւն ունեցաւ մի շարք ձեռնարկութիւնների՝ կապված այն ժամանակվայ հասարակական գործերի հետ։ Որոշ դէպքերում նա կենտրոնական անձնաւորութեան դեր էր կատարում։ Այդպէս օրինակ, երբ մի ժամանակ անգլիական Թղթակից Դիլլօն եկել էր Թիֆլիս, հանգուցեալ Անանեանը ժողովեց իր մօտ Թիֆլիսի հայ հասարակութեան ներկայացուցիչներին տեսակցվելու աչքի ընկնող Թղթակցի հետ։

Անանեանը, կապված լինելով ազգակցական կապերով Կ. Պոլսի նշանաւոր ընտանիքների հետ, պահպանում էր յարաբերութիւն մի քանի պօլսական շրջանների հետ։

Կատարելագործած լինելով իր կրթութիւնը Անգլիայում, նա լաւ գիտակ էր անգլիական լեզուին և առհասարակ գտնվում էր անգլիական կրթական սիստեմների ազդեցութեան տակ։ Եւ յաճախ ցանկութիւն էր յայտնում, որ անգլիական կրթական ոգին և մեթօդները մուտք գործեն հայերի մէջ։

Վերջին տարիները ծերութեան պատճառով հեռացել էր հասարակական գործունէութեան ասպարէզից։ Մանաւանդ որ ունէր աչքերի թուլութիւն։

Հանգուցեալը նուիրել է Բար. Ընկերութեան դեռ կենդանութեան օրով 20 հազար ռուբլի։

Կ. Հ. Բ. ԸՆԿ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Շաբաթ, փետրվարի 21-ին, երեկոյեան կայացաւ ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովը, նախագահութեամբ բժշկապետ Բ. Նաւասարդեանի և քարտուղարութեամբ պ. Յ. Մելիք-Բախտամեանցի։ Ժողովին մասնակցում էին մօտ 40—45 անձինք, որոնցից վերջում հազիւ մնացին 15—20 հոգի։

Ժողովի զբաղմունքի առարկան էր գլխաւորապէս կենտրոնի և ճիւղերի 1909 թ. նախահաշիւների քննութիւնը և հաստատութիւնը։

Խորհուրդը առաջարկել էր հաստատութեան իր նախահաշիւը, որով մուտք ծրագրված էր այս տարվայ համար 54,300 ր., և ծախք—նոյնչափ։ Սակայն, ի նկատի ունենալով որ այդ գումարի մէջ մտցվել են 1) Մանթաշեանից ստացված անձեռնմխելի գումար 13,500 ր., 2) զանազան անձերից դպրոցների օժանդակութեան համար ստացված և ստացվելիք նպաստներ՝ 17,000 ր., 3) հանգուցեալ Խուդադեանի կտակած գումարների տոկոսիք և կալուածների հասոյթ—8026 ր., 4) ընկերութեան անձեռնմխելի գումարի տոկոսիք—4410 ր., ուրեմն 42,936 ր., ուստի իսկական նախահաշիւը մօտ 11,300 ր. գումարով էր արտայայտվում։ Այդ գումարից 2000 ր. նշանակված է գրադարան-ընթերցարանի, 5400 ր. ճաշարանի, 2000 ր. չքաւորների համար. մընացածը՝ գրասենեակի, գործավարի ու հաշւապահի և այլ զանազան մանր ծախքերի համար։ Ժողովը, մի քանի վիճաբանութիւններից յետոյ նախահաշւի կազմած ձևի մասին, հաստատեց նախահաշիւը անփոփոխ։

Կենտրոնի նախահաշիւը հաստատվելուց յետոյ ժողովականների մեծ մասը ժամը 11-ին մօտ հեռացաւ և մնացածների մասնակցութեամբ անփոփոխ հաստատվեցին և ճիւղերի նախահաշիւները։

Ժողովի սկզբում պարզվեց և մի հանգամանք, այն է՝ որ հանգուցեալ Սմբատ Շահազիզի ժառանգների մեծ մասը պատրաստակամութիւն է յայտնել վերադարձնել «Աբովեան-Նազարեան» 10,000 ր. ֆոնդի մեծ մասը, $^{2}/_{3}$-ականը։ Ինչպէս յայտնի է, այդ գումարը Ս. Շահազիզը յանձնել էր իր կենդանութեամբ Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ., այն նպատակով, որ ի պատիւ Խ. Աբովեանի և Ս. Նազարեանի այդ դրամագլխի տոկոսիքը յատկացվի չքաւոր հայ գրողներին։ Երբ. Կ. Հ. Բարեգ. Ընկ. փակվեց, Ս. Շահազիզը յետ էր վերցրել այդ գումարը, որ և մնում էր իր մօտ։ Այժմ ժառանգների $^{2}/_{3}$-ական մասը որոշել են վերադարձնել այդ գումարից իրանց բաժինը։

ԽՂՃԻ ՎՐԱ ԾԱՆՐԱՑՈՂ ՄԻ ՄԱՀ

Մի փոքր ժամանակ առաջ մի խեղճ Թիւրքահայ գաղթական, Յ. Առաքելեան, վերջերս «Մշակի» մէջ տպված մի նամակով գանգատվեց, թէ ինքն և հիւանդ ծննդական կինը, ծերունի մայրը, նորածին մանուկի հետ, մատնված են սովամահ լինելու վտանգին, թէ ինքն և իր թշուառ մայրը դիմել են Կ. Հայոց Բարեգործ. Ընկերութեան խորհրդին, բայց սա զլացել է որևէ օգնութիւն ցոյց տալ. ուստի լինելով հիւանդ, ինքն և իր ընտանիքը սովամահ չը լինելու համար, դիմում է բարի մարդկանց և խնդրում ամբողջ ընտանիքը ազատել սովամահութիւնից։ Նամակի վերջում նա աւելացրել էր, «Եթէ Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկ. ինձ նման տառապեալներին չէ օգնում, ապա էլ ո՞ւմ պէտք է օգնէ»։

Չը գիտեմ, այս պարզ նամակը կարդալուց յետոյ խղճահարվեցի՞ն Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհրդի անդամները և կարգադրեցի՞ն որևէ օգնութիւն հասցնել սովամահ եղող հիւանդին և ընտանիքին. չը գիտեմ գտնվեցի՞ն բարի մարդիկ, որոնց նա կոչ էր անում իր յուսահատութեան մէջ։

Բայց այսօր առաւօտեան «Մշակի» խմբագրատուն մտաւ մի գրաշար և ասաց. Յ. Առաքելեան գաղթականը մեռաւ, մեռաւ անօգնութիւնից։ Կոպէկ չը կայ թաղելու. մայրը և մանուկն ևս մեռնել կարող են սնունդի պակասութիւնից։

— Միթէ ոչ ոք օգնութիւն չէր արել։

— Ոչ։

— Իսկ Կ. Հ. Բարեգ. Ընկերութի՞ւնը։

— Խոստացել էր գալ քննել, բայց չէր եկել։ Գոնէ թաղելու փող տար, գոնէ նորածին երեխային պատսպարէր։

— Նորից գնացէք խնդրեցէք։

Գրաշարը գլուխը թափ տուեց և, վարանելով, մեկնեց։

Հետևանքը կը յայտնենք։

Ահա մի մահ, որ ծանրանում է ամենքիս խղճի վրա, ամբողջ հայ հասարակութեան խղճի վրա։

Ամօթ մեզ ամենքիս։

Եւ երբ այժմ յիշում եմ, որ փետրվարի 21-ին, շաբաթ երեկոյեան, էլեքտրական լոյսով ողողված և տաք պալատի մէջ, Կ. Հ. Բ. Ընկերութեան անդամներս խորհում, վիճաբանում, աղմկում էինք բարեգործութեան մասին, և այդ միջոցին թըշւառ, լքեալ, քաղցած, հիւանդ գաղթականը իր վերջին շունչն էր փչում խոնաւ, ցուրտ նկուղի մէջ, Անչիխասարի փողոցում,—ես ամօթից կարմրում եմ և գոչում.

«Ո՞վ մենք բարեգործութեան լարախաղացնիր»։

Անդամ

ԱԼԵՔՍԵՅ ԼԻՍՕՎՍԿՈՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

III

Փետրվարի 14-ին տեղի ունեցաւ Ա. Լիսօվսկու վերջին դասախօսութիւնը, որ նուիրված էր Չեխօվին։

Դասախօսութեան ուշագրաւ մասը կազմում էր 80-ական թւականի ռուսաց հասարակական և գրական կրիզիսը, որի արդիւնքն եղաւ վէպի ոչնչացումը։ Իսկ վէպը մինչ այդ այնքան գեղարուեստական ստեղծագործութիւն չէր, որքան տաճարը նարօդնիկութեան, որովհետև վերջինս ժամանակակից սերնդի համար հասարակական ու պետական ոյժերի և հաւատալիքների աղբիւրն էր։ Դեռ ևս 10 տարի առաջ, նարօդնիկութեան արտաքին յաղթանակի նախօրեակում, Գլեբ Ուսպէնսկին նախազգուշակել էր այդ կրիզիսը ռուս-թիւրքական պատերազմի ազդեցութեան տակ և նրան փրկելու համար փորձեց առաջ քաշել մի նոր լօզունգ, հողային թէօրիան, սակայն դրա համար հող չը կար։

Եւ նշանաւոր մարտի 1-ի անցքը յեղաշրջեց իրերի դրութիւնը, հասարակական հոսանքների մէջ առաջ եկաւ բացասական վերաբերմունք, յուսահատութիւն, նարօդնիկութիւնը տապալվեց ռուսաց գրականութեան մէջ և իրար ետևից ընկան նրա հսկաները՝ Դոստոյեվսկի, Տուրգենեվ, Ուսպէնսկի, աւերածը տարաւ Նադսօնին, Գարշինին...

Կեանքը մանրացաւ և թուլացաւ գրականութիւնը։

Ահա այդ շրջանում գրական ասպարէզի վրա երևում է Չեխովը, մի բազմակողմանի և օրիգինալ գրող, ինքնուրոյն, պարզ ու բնալ հայեացքներով, ստատիստիքական որոնումներով, որի ստեղծագործութիւնների մէջ երևում են ոչ թէ նոր լօզունգներ կամ թէօրիաներ, այլ ռուսական կեանքի զուտ ճշմարտութիւնը։ Նրա բոլոր երկերի մէջ նկատւում են պատահականութեան տիրապետութիւնը շաղկապված իրար հետ մի ներքին կապով, նուրբ իւմօրը՝ թախծոտ ժպիտով, զանազան գեղարուեստական, դասախարակչական, հոգեբանական, հասարակական երևոյթներ, որոնք սկսվում են անեկդօտներով և վերջանում սիմվօլներով։

Նրա «Մուժիկները» հակապատկերն է «Ոսկէ ձկնիկի» և ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ մի դամբարան, ուր թաղված է նարօդնիկութիւնը։

«Տաղտկալի պատմութիւնը» հանդէս է բերում ինտելիգենցիայի դժգոհութիւնը շրջապատող կեանքի ազիտութեան ու խաւարի մէջ, ուր խեղդամահ են եղել ռուսաց նարօդնիկների ոսկի անուրջները։

Սիմվօլնիր են նրա երեք՝ դրամատիքական գրուածքները։ «Իմ կեանքը» միայն մօտեցող սիմպտոմն էր Չեխօվի ստեղծագործութեան, գերեզմանականից դէպի կեանքը դիմող, որը թերի մնաց մահվան շնորհիւ։

Չեխօվ արժանավայել կերպով վերջացրեց իր փառաւոր նախորդների շարքը։ Իրաւ է, նա վէպ չը տուեց, բայց մեղաւորը ինքը չէր, այլ իր ժամանակը, որ բոլորովին այլ պահանջներ էր առաջադրում։

Նրանով վերջացաւ նաև ռուսաց գրականութեան հասարակական էպօխան և սկսվեց նորը, որի շնորհիւ կեանքը ազատվում է գրականութիւնից, և գրականութիւնը՝ զատվում կեանքից. դրա հետ միասին գրականութեան մէջ քայքայվում են ազգային գաղափարները և նրանց փոխարէն հանդէս գալիս նոր որոնումներ։ Այդ տեսակէտից դասախօսը կանգ է առնում վերջին տասնամեակի երկու խոշոր երևոյթի վրա՝ Մաքսիմ-Գորկու «Յատակում» և Լէօնիդ Անդրէեվի «Սաւվա» ստեղծագործութիւնների վրա, որոնք միանգամից հարստացրին նոր գրականութիւնը, կանգնեցնելով նրան միանգամայն նոր ուղղութեան վրա։

Այդ նորը, ապագայինը դեռ ևս անյայտ է, անուն չունի,—նկատեց Լիսօվսկին իր դասախօսութիւնների սերիան վերջացնելով.—սակայն զարթնող կեանքի աղմուկը լսելով զգում ես, որ նա բաղդաւոր սկզբնաւորութիւնն է վերածնվող կեանքի, մօտեցող նոր աշխարհի, որի առջև փլչում է հինը։

Դահլիճը բուռն ծափահարութեամբ պատասխանեց յարգելի դասախօսին։

Լ. Դ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Նուխի, 17 փետրվարի

Ամսիս 12-ին Ղարաբաղի թեմի հայոց ծխական դպրոցների թեմական վերատեսուչը գալով տեղս՝ այցելեց մեր ծխական երկսեռ դպրոցները. երկու օր եղաւ դըպրոցներում, այցելեց բոլոր դասարանները, լսեց բոլոր ուսուցիչ-ուսուցչուհիների դասաւանդութիւնը, առանձին ուշադրութիւն դարձնելով սովորողների գրաւոր աշխատութիւններին. երկու անգամ մանկավարժական ժողովի հրաւիրելով դասատուներին, խօսեց դպրոցների ուսումնական մասի վերաբերեալ, մի ժողով էլ ունեցաւ հոգաբարձական մարմնի հետ՝ տեղեկանալու դպրոցների տնտեսականի մասին, իսկ ամսիս 15-ին հոգաբարձութիւնը դպրոցի դահլիճում նոյն թեմական վերատեսչի ցանկութեամբ ծխական ժողով գումարեց, որտեղ մօտ երկու ժամ պարոնը խօսեց դպրոցի, ուսման նշանակութեան, հասարակութեան դէպի դպրոցը ունեցած պարտուց և իրա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

Լոնդոն, 21 փետրվար

Մօտ երկու ամսուայ դադարէ մը յետոյ, անգլիական պարլամենտը ամսոյս 16-ին անգամ մը ևս բացաւ իր ձմեռնային նիստերը՝ թագաւորին ու թագուհւոյն ներկայութեամբ, ամենայն պերճանքով ու հանդիսաւորութեամբ։

Ցիրաւի, ամեն անգամ որ պարլամենտի արքայական բացումը դիտելու առիթն ունեցած եմ, յիշողութեանս մէջ արթնցած են պատմութիւնն ու նկարները այնպիսի աշխարհակալներու, որոնք կարծեցեալ բարբարոս դարերու մէջ կապրէին և մեր ժամանակակից պատմագիրները զանոնք խաւարեալ, ագէտ, ցոփ ու սնափառ մակդիրներով կը զարդարեն, թէպէտև անցեալին ու ներկային մէջ մեծ տարբերութիւն մը չեմ նշմարած ես։ Եթէ անոնք մարդոցմէ կրուող պատգարակներու վրայ բազմած կը դեգերէին առջևնէն վազցնելով տասնեակ սպասարկուներ,—այսօր ալ մերինները կը շրջին ութը ձիէ քաշուող կառքերով (ուրպէս թէ երկու ձի բաւական չըլլար զիրենք տանելու համար), որոնց վրայի զարդերը, կառապաններու և սուրհանդակներուն համազգեստներն ու անոնց ճերմակ փոշիով ծեփուած կեղծ վարսերը մարդուս աչաց տրցունք կը բերեն։

Այսպիսի ու այլ բազմաթիւ աւելորդապաշտութիւններ դուրսի յատուկ չեն միայն։

Թագաւորին հետ մտնենք ներս Լորդերու Ժողովի Ոսկեզօծ Սրահը, ուր իր գահաճառը պիտի կարդայ ան։ (Վեհապետը հասարակաց ժողովը մտնել չի վիջանիր)։ Նըստարաններուն վրայ փայլողներուն մեծամասնութիւնը լորդեր, լէյտիներ և իրենց ընտրեալ դասի երկսեռ ներկայացուցիչներն են, որոնք արքայական զոյգի ներս մուտքին՝ անմիջապէս ոտքի կը բարձրանան խոնարհաբար։

Այս վերջիններուն իրենց յատուկ գահին վրայ տեղաւորուելէն և սովորական աղօթքէն յետոյ, թագաւորին կը ներկայացուի մագաղաթի կտոր մը՝ որ հասարակութեան աչքին ճանչցուած է որպէս գահաճառ՝ կարդալու համար։ Գահին շուրջն ու բոլորը կանգնած են մարդիկ, որոնց «պաշտօնական» անունները երբեմն Ներոնին կամ Մակեդոնացի Մեծ Աղեքսանդրին ժպիտը պիտի շարժէին։ Ցիշեմ քանի մը հատը միայն։ Առոնմէ մէկը կը կոչուի Սև Ցուպ, երկրորդ մը՝ Արծաթ Գաւազան Սպասարկու, երրորդ մը՝ Ոսկի Գաւազան Սպասարկու, ապա՝ մանկլաւիկներ, իշխանիկներ, գաւազանակիրներ, և դեռ ինչեր, ինչեր ու ինչեր...

Ու մենք դեռ յաւակնութիւնն ունինք ըսելու թէ՝ պարզուկ, զարգացած, լուսաւոր և աննախապաշարեալ դարու մէջ կապրինք և լուսամիտ կառավարիչներ ունինք...

Բայց գիտէք։ Եթէ մտածէք, նոյն իսկ արդարանալի կը գտնէք այլանդակութիւնները։ Այս մարդիկը առհասարակ բաղդի անիմանալի գիպուածով մը միայն,—որուն ժառանգական իրաւունք անունը կուտան,—տիրացած են այդ վիճակին։ Իրենք ալ գիտեն, թէ ո՛չ իրենց մտաւոր և ո՛չ ալ բարոյական բարձրութիւնը բերած է զիրենք այդ դիրքին, այլ պարզ գիպուած մը։ Ու որպէսզի իրենց ունայնութիւնը պարտկեն, ապաստան կը փնտռեն այդ ու համանման արտառոց անհեթեթութեանց մէջ։ Լաւ. թո՛ղ վայելեն։ Հոս կը թողում զանոնք և կանչնիմ նիւթիս, որմէ այնքան շեղեցայ այս երկար նախաբանով։

—

Ազատական կառավարութեան համար ներկայ նիստը կամ, աւելի, 1909 թուականը, ամենէ ճակատագրական, եթէ ոչ պաշտօնազրկման, շրջանը պիտի հանդիսանայ։

Ի՛նչ բարեբաստի՛կ ու խոստմնալից պայմաններու ներքև գործի սկսան անոնք 1906-ի սկիզբները և որքա՛ն շուտով յուսախաբ ըրին իրենց հետևորդները...

Չեմ կարծեր թէ այս բոլորին յանցանքը իրենցն է, բայց իրենք ալ մեծ բաժին ունին սոյն հաւատքի խախտման մէջ, հաւատք և վստահութիւն, զորս վերստանալու համար ժողովրդէն՝ կրկին երկար տարիներ հարկաւոր են։ Ամեն անգամ որ ազատական անդամ մը մեռնելով կամ հրաժարելով՝ նոր մասնակի ընտրութիւն մը տեղի կունենայ, վստակողը միշտ պահպանողականն է, որ թերևս 1906-ին քուէներու առնելի մեծամասնութիւնով մը յաղթուած էր։ Ցաւալի, սակայն ճշմարիտ է։

Անգլիա ազատականութեան երկիր չէ, թէպէտև այստեղի ազատականները և պահպանողականները շատ չեն տարբերիր իրարմէ։ Բարդեցէք ասոր վրայ իրենց քանի մը անսկզբունք արարքները, կրօնական սրբակրօն աղանդի մը հետ եղբայրակցութիւնը, որոնց դրդումով օրինագծեր մէջտեղ կը բերեն և հասարակ ժողովրդին գայրոյթը կը գրգռեն։ Որովհետև, այնպիսի մարդիկ են այդ կրօնամոլները, որ, եթէ յաջողին, ամեն տուն ու խանութ ժողովարանի կը վերածեն։

Աւելցուցէք լորդերու ժողովը, որու պահպանողական, շահամոլ ու յետադէմ վէտօն ամեն ազատական ձգտում կը ջախջախէ ու կը խորտակէ։ Նկատի ունեցէք պահպանողական ջինգօ մամուլի գերակշիռ դիրքը ամենուրեք, որ անտրամաբանօրէն ամբոխը կը քաշէ կը տանի ետևէն, և պիտի համոզուիք թէ ինչո՛ւ ազատականութեան ապագան մութ և անորոշ է Անգլիա։

Ես այնպէս կը հաւատամ, թէ հոս ալ, Գերմանիոյ նման, բանւորական դասակարգի քիչ մը առաւել ինքնագիտակցութենէն յետոյ, ազատականութիւնը պիտի խեղդուի և իր անդամներուն մէկ ծայրայեղ մասը պիտի մտնէ պահպանողականութեան բանակը, իսկ միւսը՝ բանւորականութեան, անշուշտ իւրաքանչիւրը իրենց ապագայ շահերը աչքի առաջ ունենալով։

Ուրանալու չէ թէ ազատականներ իրենց կարճ պաշտօնավարութեան միջոցին շատ աւելի բարենպաստ գործեր կատարեցին՝ քան նախորդներուն հար. ափրիկեան պատերազմը։ Օրէնքի կարգ անցուցին աշխատաւորական շահերու համակիր 1—2 օրինագծեր, անօրինեցին ծերերու փոքր հանգստաթոշակի մը յատկացումը՝ աէրունական գանձէն, հանքային բանւորներու 8 ժամուայ աշխատութիւնը սահմանեցին, որ հանքատէր լօրդեր քանի մը անգամ դուրս նետելով՝ վերջապէս ութ և կէս ժամու բարձրացուցին։ Թերևս աւելին ալ ընէին դեռ, սակայն դէմերնին ունին լորդերու ժողով մը, որ թէև ինքզինքը «բարեկարգիչ և չափաւորող ժողով» կանուանէ, բայց և իր գոյութեան միակ նպատակը եսական շահերու պաշտպանութիւնն է, որ կը գործադրէ կրօնական ֆանատիկոսի մը բոլոր խելայեղ թափով։

Ազատական առաջնորդներու ամենէ անտրամաբանական ու աններելի կէտը սա է։ Տասնեակ անգամներ յայտարարեցին, որ լորդերու ժողովը անսահմանադրական, յետադէմ, բռնակալ ու քանդող ժողով մըն է ազատականութեան հանդէպ և թէ առկա խափանելու կամ բարեփոխելու անհրաժեշտութիւն կայ, այսուհանդերձ՝ ո՛չ միայն դէպի այդ ուղղութիւնը քայլ մը չառին մինչև այսօր, այլ և հետզհետէ իրենք իրենց համակիրներէն լորդեր կը շինեն։ Ինչո՞ւ։ Որովհետև շատ կարելի է այդ անձը քանի մը հազար ոսկի նուիրած է կուսակցական գանձին։ Ասիկա ժողովրդին աչքին խիստ խորթ և անհաճոյ կերևի։

Ցամենայն դէպս, ներկայ նիստը մեծ շահեկանութիւնով կը հետևուի։ Պատասխանատու մինիստրներ յայտարարեցին, որ, եթէ լորդեր կրկին իրենց նոր օրինագծերը դուրս նետեն վէտօյով մը, ժողովրդի վճռին պիտի դիմեն՝ դահլիճը լուծելով և ընդհանուր ընտրութիւն մը կատարելով։ Իսկ պահպանողականներուն ալ բաղձանքն այդ է, այնքան որ վստահ են իրենց յաղթանակին։

Անցեալ տարուայ վերջի և ներկայի սկզբնաւորութեան առևտրական հրապարակի աննպաստ վիճակը և ծերերու հանգստաթոշակի խնդիրը 4—5 միլիոն ոսկիի բաց մը ձգած են այս տարուայ բիւջէին մէջ։ Այդ փակելու համար դրամ հարկաւոր է։

Ժողովրդին վրայ նորանոր տուրքեր բարդել մնացուց է. հետևաբար բաց գաղտնիք մըն է, որ մինիստրը երբ իր բիւջէն ներկայացնէ քանի մը շաբաթէն, իր եկամուտի նոր աղբիւրը պիտի համարէ՝ հողային հսկայ անշարժ կալուածները տուրքի ենթարկելով, որոնց տէրերը ամենէն աւելի կը կեղեքեն երկիրը՝ առանց փոխարէնի։ Միւս կողմէն ալ դիտելի է, թէ լորդերու ժողովին մեծամասնութիւնը, որոնց քմահաճոյքէն կախուած է տուրքի վաւերացումը, հողատէրեր են, և մէկը չի կարծեր, թէ անոնք իրենց կոկորդը կտրեն։

Ահա թէ ինչպիսի փոթորկոտ ծովու մը վրայ կը գտնուի ազատականութեան կիսախարխուլ նաւը։

Մինաս Ցոլակ

ւանց մասին, յորդորեց առաջիկայ տարի բանալ 6-րդ դասատուն և ապագայում հասցնել մինչև 8-րդը և այլն։

Դէպքից օգտվելով դպրոցների հոգաբարձութեան նախագահ Բ. Մ.-Ա.-եանը առաջարկեց ժողովականներին դպրոցների ապահովութեան համար ծխական պրօգրեսիվ տուրք սահմանել։

Ժողովի նախագահ հ. Եղիշէ վարդ. Ահարոնեանը յիշեցրեց ժողովականներին, որ իրանք՝ ծխականները երեք տարի առաջ այսպիսի մի բազմամարդ ժողովով որոշել էին սահմանել պրօգրեսիվ տուրք և մի առանձին յանձնաժողովի անդամներ ընտրելով նշանակել էին ծխական տուրք ու մինչև անգամ հազար րուբլուց աւել էլ ժողովել, բայց իրանց յայտնի ինչ-ինչ պատճառներով խափանվեց. գոնէ այժմ, դառն փորձերից յետոյ, համոզված լինելով որ առանց այդպիսի տուրքի խախուտ է դպրոցների գոյութիւնը, համաձայնվեն հոգաբարձուի առաջարկին և նոր համախօսականով վերջնականապէս որոշում կայացնեն դրական մաքով։

Ժողովը միաձայն ընդունեց հոգաբարձութեան առաջարկը և ընտրեց 12 հոգի զանազան դասակարգի պատկանող անձինք, որ սրանք հոգաբարձութեան հետ միասին, ծխականների ընդհանուր ցուցակ կազմելով, իւրաքանչիւր ծխին տուրք նշանակեն ըստ նիւթական կարողութեան և ապա այդ ցուցակը ընդհանուր ծխ. ժողովին ներկայացնելուց, քննվելուց, ընդունվելուց և ստորագրվելուց յետոյ՝ սկսեն ժողովել մասնադրած տուրքը։

Փէք

—

Մերվ, 16 փետրվարի

Ամսիս 15-ին ծխ. դպրոցի շէնքում տեղի ունեցաւ տեղական երիտասարդութեան ժողովը, քննութեան ենթարկելու ապագայ գր.-ընթերցարան ունենալու անհրաժեշտ հարցը։

Ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրեց վարչութիւն և արձանագրութիւն կազմելով վճռեց՝ ա) Մարտի 1-ից բանալ դպրոցին կից ընթերցարան և ստանալ մի շարք օրաթերթ և շաբաթաթերթեր, թւով 16, թէ հայերէն և թէ ռուսերէն։ բ) Բանալ միանուագ հանգանակութիւն յօգուտ բացվելիք գր.-ընթերցարանի։ գ) Նշանակել անդամական վճար ամսական 30 կ., իսկ կողմնակի յաճախորդների համար մուտքը 2 կ.։ դ) Գանձել զանազան անձերի մօտ եղած, գր.-ընթերցարանի օգտին յատկացված գումարները (մօտ 200 ր.) և աշխատել զարկ տալ մօտիկ ապագայում բացվելիք գրադարանին։

Մանասէ

—

Բագու, 21 փետրվարի

Այրվում է Բագուի միակ թատրոնը, որը պատկանում է յայտնի միլիօնատէր Հ. Զ. Ա. Թաղիեվին։

Հրդեհը սկսվեց առաւօտեան ժամը $11\frac{1}{2}$-ին հետևեալ պայմաններում։ Թատրոնի վարսավիրի աշակերտը անզգուշութեամբ նաւթի և կրակի հետ խաղալով յանկարծ վառվում է առաջին դրած արկղը, և, փոխանակ անմիջապէս վրան մի փալաս ձգելու, վառված թողնում և դուրս է գալիս փողոց օգնութիւն կանչելու, որին կրակը չէ սպասում...

Իսկոյն հրդեհի վայրն եկան քաղաքապետի օգնական Շուբինսկին, ոստիկանապետը, խուզարկու ոստիկ. նաչալնիկը և այլ աստիճանաւորներ։ Թատրոնի շէնքը շրջապատվեց Սալիանեան գնդի զինւորներով։

Վնասը ահագին է. այրվեց ամբողջ շէնքը իր բոլոր թատրոնական զգեստներով ու զարդերով։

Վնասի պակասը լրացրեց հրդեհաշէջների խումբը, որի անդամները անխնայ կերպով, չը նայելով ամբոխի, դերասանների և ոստիկանութեան բողոքներին, շէնքի մէջ գտնված և ազատած աթոռները, թանգագին պատկերները իրանց շրջանակներով, ճենապակեայ զանազան թատրոնական գործիքների արձանները և այլն և այլն պատշգամբից շպրտում էին փողոց, որպէս թէ ազատել են, մինչդեռ միանգամայն փչանում էին, որը հեշտութեամբ կարելի էր թոկով իջեցնել, ինչպէս իջեցրին իրեղէնների վերջին մասը, այն էլ այն ժամանակ, երբ ոստիկանապետը ներքևից վերև սկսեց հայհոյել։

Թատրոնի շէնքը ապահովագրված էր «Ռոսսիա» ապահովագրական ընկերութեան մէջ։

Մի քանի խօսք մեր հրդեհաշէջների մասին։

Բագուն խելքից հարուստ է, ունի հազարաւոր համալսարանականներ, հարուստ է և նիւթականով, սակայն աղքատ է մաքի և խելքի կողմից։ Քաղաքային վարչ. տասնեակ հազարներ է ծախսում հրդեհների առաջն առնելու, սակայն այնքան աղքատ, այնքան անտարբեր ու անհոգ է վերաբերվում դէպի իր պարտականութիւնը, որ կարծես նրա համար հրդեհը աննշան երևոյթ է։

Երբ թանգագին իրեղէնները՝ հայելիներ և այլն ուզում էին երկրորդ յարկից իջեցնել, մուտքը արդէն սկսվեց վառվել, ուստի մնում էր, որ պատշգամբից իջեցնեն. սակայն հրդեհաշէջները 20—30 արշին թոկ չունէին, որպէսզի ներքև իջեցնէին անվնաս։ Ես երևակայում էի, հրդեհի առաջ կանգնած, թէ եթէ գիշեր լինէր և վերին յարկում երեխաներ լինէին, ինչպէս պիտի ցած բերէին երեխաներին. ճիշդ այնպէս, ինչպէս թանգագին հայելիներն էին շպրտում քարերի վրա։ Բագուի էլեքտրական լուսաւորութեան ընկերութիւնը, որ մասնաւոր մարդու է պատկանում, աւելի խիստ և սուր միջոցներ էր ձեռք առել լարերների և գծերի ապահովութեան համար, քան քաղաքային վարչ. հրդեհաշէջների գործիքների վերաբերմամբ, և այդ 20—30 արշին թոկը էլեքտրական ընկ. տուեց, որով կարողացան իրեղէնները անվնաս իջեցնել, ազատել։

Թատրոնի հրդեհի ամենաեռուն ժամանակը, իմացվեց, որ Կասպիյսկայա և Բալախանսկայա փողոցների անկիւնի վրա՛ այրվում է մի այլ տուն, որին ոչ մի կերպ օգնութեան չէր կարող հասնել հրդեհաշէջների ողորմելի կերպով կազմակերպված խումբը։

Ս. Գաբաջաշ

ԵԶԻԴԻՆԵՐԻ ՀՈՎԻԱՊԵՏԸ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ

—

Փետր. 20-ին Բաթում ժամանեց եզիդիների հովւապետ Միր-Շէյխ-Իսմայիլը և անմիջապէս այցելութեան գնաց տեղական ծխատէր Մեսրոպ ա.-քահանայ Մելեանին, որ հիւրամեծարեց նրան սուրճով և խնդրեց երեկոյեան հաճել գալ թէյ ընդունելու։ Հովւապետը սիրով ընդունեց հրաւէրը և երեկոյեան ժամը $6\frac{1}{2}$-ին գնաց այնտեղ, ուր կային և մի քանի հրաւիրվածներ։ Հովւապետը շատ մեծ գոհունակութիւն էր ցոյց տալիս հայերից։ Ութ ամիս է, ինչ դուրս է եկել Մօսուլից. այցելել է Կովկասի մէջ եղած գրեթէ բոլոր եզիդիներին, մտել է ամեն մէկի տունը, ժողովել օրինաւոր կերպով կազմված և պաշտօնաւոր ստորագրութիւններով ու կնիքներով վաւերացված համախօսականներ այն իմաստով, թէ բոլորը պարտաւորվում են ճանաչելու եզիդիների հովւապետի իրաւասութիւնը և ամենայն հնազանդութեամբ կատարելու նրա հրամանները։ Հովւապետը եզիդաբնակ գիւղերը բաժանել է փոքրիկ շրջանների, իւրաքանչիւրը 2—3 հարևան գիւղերից բաղկացած, կարգել է շրջանների աւագներ, այս շրջաններից կազմել է վիճակներ, կարգել է վիճակապետներ, իսկ Իւսուֆ Թէմուրօվին նշանակել է ընդհանուր ներկայացուցիչ իր և ռուսիական բոլոր եզիդիների, իսկ սրան ստորադրել է Էջմիածնի հայոց ծայրագոյն պատրիարքի իշխանութեան ներքոյ։ Այս իմաստով Բաթումից պաշտօնական թղթեր արձակեց։

Նահապետական պարզ մարդու յատուկ յստակամտութեամբ պատմում էր Էջմիածնում իրան ցոյց տրված հիւրասիրութիւնը և պատիւները՝ սկսած տեղակալ սրբազանից մինչև միաբան վարդապետները։ Գոհ էր մանաւանդ Կոմիտաս վարդապետից։ Մեծ գոհունակութիւն էր յայտնում Թիֆլիսի սրբազան առաջնորդից։ Հիացած էր «Մշակի» խմբագիր Ա. Քալանթարից։ Մեծ փափագ ունէր Իզմիրլեան ազգընտիր վեհափառին ներկայանալու։ Փետր. 21-ին նա մեկնեց Կ. Պօլիս, գերմանական շոգենաւով։ Կային բաւական ուղեկցողներ։

Ա. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Ինչպէս լսում ենք, հայոց դրամատիկական ընկերութիւնը Թիֆլիսում 1908/9 թւականի ընթացքում ունեցել է 4000 ր. դեֆիցիտ, 3500 ր. էլ կրել է հայ դերասանական ընկերակցութիւնը։ Այդ պարտքերը ծածկելու նպատակով վարչութիւնը մեծ պասի 5-րդ շաբթում մտադիր է Արտիստական թատրոնի դահլիճում տալ մի օրիգինալ ներկայացում, որին պէտք է մասնակցեն դրամատիկական ընկերութեան վարչութեան բոլոր անդամները։ Նկատի ունեն խաղալու ֆրանսիական գրող Բիսսոնի «Պատմական Դիեակ» կօմէդիան և մի ռուսերէն վօդեվիլ։

◆ Լսում ենք, որ արտասահմանում ապրող մի ինտելիգենտ տիկին, տեսնելով որ ամեն մի կուլտուրական ազգ ահագին գումարներ է ծախսում իր ազգային հնութիւնները պահպանելու, ազգագրական թանգարաններ հիմնելու՝ մատաղ սերնդին շօշափելի կերպով ազգային կեանքը ծանօթացնելու, ազգային ոգի ներշնչելու, մի բաւական մեծ գումար է կտակել Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան։ Շնորհաւորում ենք յարգելի տիկնոջ այդ օրինակելի գործը. էլի հայ կինը նախանձախնդիր հանդիսանայ ազգային կեանքի ուսումնասիրութեան և հայրենի փառապանծ հնութիւնների պաշտպանութեան, թէ չէ մեր աղաների մտաւոր հորիզոնը բարեգործութիւնից և քահանայացուներ պատրաստելուց այն կողմը չէ անցնում։

◆ Մոսկվայից հաղորդում են մեզ, որ բանկիր Յովհաննէս Ժամհարեան, որին Թիւրքահայոց ի նպաստ գործող Հանգանակիչ Մասնաժողովը դիմել էր և խնդրել գլուխ կանգնել Մոսկվայում հանգանակութեան գործին, ընդունելով այդ առաջարկը, ձեռնարկել է հանգանակութեան Մոսկվայի հայ գաղութի մէջ։ Հանգանակութիւնը խոստանում է արդիւնաւէտ լինել և պ. Յ. Ժամհարեան արդէն փոխադրել է Իզմիրլեան պատրիարքին 10,000 ֆրանկ, Հայաստանի սովեալների համար։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, քննելով դումայի դպրոցական մասնաժողովի որոշումը, վճռել է Շամխարեանի դրամագլուխների և կալուածքների եկամուտներից (տարեկան 6,500 ր.) հիմնել բարձրագոյն դպրոցներում հինգ թոշակներ 300-ական ր., 20 թոշակներ միջնակարգ դպրոցներում 100-ական ր. և 50 թոշակներ տարրական դպրոցներում 60-ական ր. տարեկան։

◆ Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Փետրվարի 20-ին, առաւօտեան, Թիֆլիսի VII քաղաքամասում իր սեփական տանը ապրող Իսկուհի Ալթունջեանի 16 տարեկան որդին, Երեզլօ անունով, տնից դուրս գալով՝ մինչև օրս չէ վերադարձել տուն։ Խնդրվում է պատանու տեղը իմացողներին տեղեկացնել մօրը հետևեալ հասցէով. Թիֆլիս, Թէլաւսկայա փող. № 11»։

◆ Փետրվարի 18-ին Թիֆլիսում անյայտացել է արական 2-րդ գիմնազիայի 4-րդ դասարանի աշակերտ Անդգուլաձէն 14—15 տարեկան։ Դասերը վերջանալուն պէս Անդգուլաձէն վերադարձել է տուն ծնողների մօտ (Մօլօկանսկայա փողոց տ. Բաբաևի)։ Երեկոյեան մօտ ժամը 6-ին տնից նրան ուղարկել են լարեր գնելու և մինչև այժմ չէ վերադարձել։ Կորած աշակերտի հայրը հարուստ չէ, որպէսզի կարելի լինի կարծել, թէ նրան յափշտակել են գումար ստանալու նպատակով։

◆ Վաղը, չորեքշաբթի, փետրվարի 25-ին, նշանակված է Կովկասի կայսերական գիւղատնտեսական ընկերութեան խորհրդի նիստը, ուր քննվելու են մարտ ամսի կէսերին կայանալիք գիւղատնտեսների համաժողովին վերաբերեալ մի քանի հարցեր։

◆ Կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութիւնը վճռել է իրան կից բանալ մեղուաբուծական բաժանմունք։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետը ոստիկանութեան անունով տուած հրամանի մէջ խստիւ հրամայում է քաղաքավարի վարվել հասարակութեան հետ։

◆ Ներկայ փետրվարի 28-ին ուսուցչական ինստիտուտի հանդիսարանի դահլիճում տեղի է ունենալու Ս. Վ. Արղութեան-Երկայնաբազուկի դասախօսութիւնը հետևեալ թեմայով. «Երեխաների մինչդպրոցական դաստիարակութեան մասին»— հետևեալ ծրագրով. 1) Երեխայի դաստիարակութիւնը սկսած առաջին օրերից, 2) Շրջապատողների ազդեցութիւնը, 3) Ընտանիքի նշանակութիւնը, 4) Մայրական դպրոցի անհրաժեշտութիւնը, 5) Ինչ բան է մայրական դպրոցը, 6) Մայրական դպրոցի կարգաւորումը ժամանակակից պայմաններում, 7) Ինչպէս են ժամանակ անցկացնում երեխաները մայրական դպրոցում, 8) Ժողովրդական մայրական դպրոցների անհրաժեշտութիւնը, 9) Ինչպէս լրացնել երեխայի ազատ ժամերը, 10) «Մանկական աշխարհ» («Дѣтскій міръ») ընկերութեան նպատակը։ Տոմսակները կարելի է ստանալ ինստիտուտի գրասենեակում և «Дѣтскій міръ» ընկերութեան բիւրօյում՝ Միքայէլեան փողոց, № 138։

◆ Փետրվարի 22-ին կիրակի օրը կայացաւ «Թիֆլիսի նահանգի հայերի մէջ օգտակար գիտելիքներ տարածող ընկերութեան» ընդհանուր ժողովը։ Ընկերութեան վարչութեան կազմած նախահաշիւը (1909 թ.) հաստատվեց փոքրիկ փոփոխութեամբ։ Կայացաւ վարչութեան անդամների լրացուցիչ ընտրութիւն. անդամներ ընտրվեցին տ. Զ. Մեհրաբեան, պ. պ. Գ. Գարդիշեան և Ե. Տէր-Բարսեղեան։

◆ Ինչպէս հաղորդում են, վրաց դրամատիկական ընկերութեան խումբն ամբողջ կազմով ուղևորվում է Քութայիս երկու ներկայացման համար. կը ներկայացվեն Ն. Շիուկաշվիլու նոր պիէսը՝ «Дружба»-ն և առաջին անգամ Քութայիսում Իւշկևիչի «Король»-ը։

◆ Թիֆլիսում, արխիտեկտոր Շիմկևիչի յիշատակը յարգող մի խումբ անձեր հաւաքել են 1,700 ր. և խնդրում Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեանը՝ ընդունել այդ գումարը այն պայմանով, որպէսզի նկարչական դպրոցներից որևէ մէկում այդ գումարի տոկոսով հիմնվի մի թոշակ Շիմկևիչի անունով։

◆ Վրացիների մէջ գրագիտութիւն տարածող ընկերութեան վարչութիւնը Թիֆլիսում Զուբալօվի անունով թոշակաւորներ նշանակել է երկուսին 10-ական ր. և մէկին 8 ր. ամսական։

◆ ԲԱԹՈՒՄԻՑ գրում են մեզ փետր. 21-ից. «Այսօր գերմանական շոգենաւով մեկնեց Բաթումից Վրոյր-Սևումեանի դերասանական խումբը։ Գիշերս նոյն խումբը ներկայացրեց Բաթումի Երկաթէ թատրոնում Աչարոնեանի «Արցունքի հովիտը». Թատրոնը շատ մարդ չէր գրաւել. Ներկայացումը ճամբորդական էր. երևի 150—200 րուբլի զուտ արդիւնք կը տար արտիստներին»։

◆ «Մշակի» այսօրվայ համարի հետ ուղարկում ենք Ռուսաստանի բոլոր մեր բաժանորդներին Հ. Առաքելեանի յայտարարութիւնը, որով հնարաւորութիւն է տրվում էժան գնով ձեռք բերել մի քանի հրատարակութիւններ։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Փետրվարի 21-ին, առաւօտեան ժամը 8 և կէսին, Էջմիածինսկայա փողոցում, Վ. Տէր-Ստեփանեանը ատրճանակով վիրաւորեց Թիֆլիսեցի Յակոբ Մանուկեանին, որից յետոյ փախաւ, բայց ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցների շնորհիւ բռնվեց նոյն օրվայ երեկոյեան։ Մահափորձը կատարված է սիրային աստառի վրա։

◆ Փետրվարի 21-ին, կէսօրվայ ժամը 4-ին, Վինևի զառիվայրով բարձրանում էր Թիֆլիսի վաճառականի կին Եկատերինա Դանիէլեանը։ Նրան կեանքից զրկելու նպատակով դաշոյնը ձեռքին նրա վրա յարձակվեց Բօրչալուի գաւառի բնակիչ Պապօ Մելքոնովը, բայց շնորհիւ մի կողմնակի մարդու նա չը կարողացաւ իր մտադրութիւնը իրագործել և ձերբակալվեց։

◆ Փետրվարի 22-ին, առաւօտեան ժամը 11-ի մօտերը, զինւորները Կուկիայի գերեզմանատանը գտել են հետևեալ պայթուցիկ նիւթերը. 11 փամփուշտ «մաուզեր» ատրճանակի համար, 49 դինամիտի մեծ և 13 նոյն տեսակ փամփուշտ, 1 հատ լիքը ռումբ, 3 հատ չը լցված ռումբ և ուրիշ պարագաներ։

◆ Փետրվարի 22-ին Երևանեան հրապարակում էլէքտրական վագօնը անցաւ թիֆլիսեցի Նիկոլայ Արուլաշվիլու վրայով և նրա մարմին ջարդուածքներ պատճառեց։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ցերկօֆնայա փողոցում Ադամեանի տանը ապրող Ա. Տէր-Օհաննէսեանը փետրվարի 20-ին յայտնել է 6-րդ քաղաքամասի պրիստաւին, որ մէկ ու կէս ամիս սրանից առաջ իր 16 տարեկան Սիմօն անունով տղային, երեկոյեան տուն վերադառնալու ժամանակ, անյայտ մարդիկ գողացել էին. այժմ նա հաստատ կերպով տեղեկացել է, որ իր որդուն գողացել է բագուեցի Հասան Իմամ-Ջան-օղլին, իսկ թէ որտեղ է գտնվում վերջինս՝ յայտնի չէ։ Որդու գողացման մասին Տէր-Օհաննէսեանը ինչ-ինչ պատճառով չէ յայտնել ոչ ոքի, վախենալով, որ Հասանը մի գուցէ սպանէ նրան, եթէ տեղեկանայ, որ ոստիկանութիւնը որոնում է։ Հօր ասելով նոյն Հասանը մի անգամ էլ գողացել է այդ պատանուն, բայց ինքը ման գալով գտել է Հասանին Պետրօվսկում և խլել նրանից իր որդուն։ Տէր-Օհաննէսեանը այն ժամանակ պատասխանատուութեան չէ ենթարկել Հասանին։

(«Баку»)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 21 փետրվարի

57-րդ նիստը բացվում է ժ. 11 և 12 րոպէին։ Նախագահում է Խոմեակովը։

Վետչինինը զեկուցանում է ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշիւը բիւջէտային մասնաժողովի եզրակացութեան հետ։

Գրվում են 39 հռետորներ։ Ընդունվում է հռետորների ցուցակը փակելու մասին արված առաջարկութիւնը։

Աջեմեանը կարծում է, որ ժողովրդական ներկայացուցչութեան պարտականութիւնն է ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշիւը քննելու ժամանակ չը բաւականանալ սոսկ տիտղոսների ստուգութեամբ։ Դումայի նպատակն է լուսաբանել կառավարութեան ներքին քաղաքականութիւնը։ «Իսկ ինչ է ներկայացնում իրանից մեր ներքին քաղաքականութիւնը։ Գործադրութիւն գտաւ արդեօք կառավարութեան իսկ մատուցած բանաձևը՝ «Նախ հանգստութիւն, ապա բարենորոգումներ»։ Ո՛չ, ո՛չ և ո՛չ,—ասում է հռետորը։—Վերցրէք մամուլի վերաբերեալ կանոնադրութիւնը, և ինչ... Միայն անցեալ տարում 73 արգելումներ, որոնցից միայն 14-ը դատաստանական կարգով են, մնացածները՝ վարչական կարգով (ձայներ աջակողմից՝ «քիչ է». դահլիճում աղմուկ է բարձրանում)։ Ձեզ համար քիչ է, որովհետև յանձին ձեր խօսում է ամբողջապէս հինը, որին միայն մահն է ժպտում, և դուք էլ նրանից վախենում էք...» (ծափ. ձախակողմում, ուժեղ աղմուկ աջակողմում)։

Նախագահը զանգահարում է և ասում. «Խոնարհաբար խնդրում եմ ձեզ չաղմկել, նիստին այդպիսի յուզալից բնաւորութիւն չը տալ»։

Աջեմեանը շարունակում է. «Անցեալ տարի մամուլի վրա դրվեց 120 տուգանքներ, պետական գանձատունը մտաւ 100,000 րուբլի խօսքի ազատութեան այդ ըմբերանումից; ազատութեան, որ գահի բարձունքներից յայտարարվեց։ Այնուհետև կառավարութիւնը հնարաւորութիւն է գտնում. . . . . այն վայրկեանին, երբ համայն մարդկութիւնը շնորհապարտութեամբ պատրաստվում էր տօնել մեծ ծերունու՝ Լև Նիկոլայեվիչ Տոլստոյի յօբելեանը... (աղմուկ, շարժում աջակողմից. ծիծաղ) երբեք դուք այնպիսի ապացոյց չէք տուել ձեր կուլտուրական ոչնչութեան, ինչպէս այժմ ձեր բացագանչութիւններով (ծափ. ձախակողմում, ծիծաղ աջակողմում. ձայներ)։

«Այն ժամանակ, երբ ամբողջ Եւրոպան տօնում էր այդ մեծ ծերունու յօբելեանը, երբ նա, յուզված ներքին սոսկալի պայմաններից և սարսափելի մահվան պատիժներից, գրեց իր պանծալի գրուածքը՝ «Չեմ կարող լռել», երբ նա այդ գրում էր, մտածում էր նա արդեօք, որ մեր կառավարութիւնը դրանից եկամտի աղբիւր կը շինէ և ռուսական մամուլին կենթարկէ 8300 րուբլու... (ձայներ աջակողմից՝ «քիչ է»)։ Պարոններ, չէ՞ որ դա ամօթ է ամբողջ կուլտուրական մարդկութեան առաջ, իսկ դուք ասում էք՝ «քիչ է». դուք միանգամայն կորցրել էք ձեզ, չիմանալով թէ ինչո՞ւ էք եկել այստեղ... (ծափահարութիւն ձախակողմում)։

«Իսկ ժողովների ազատութիւնը։ Ո՞ւր է նա։ Արգելվում են նոյն իսկ այն ժողովները, որ կազմակերպում են Դումայի անդամները, իսկ արգելողները այն սահմանադրական կառավարութիւնն ու օրինական պետական կազմն է, որոնց մասին խօսեց մինիստրների խորհրդի նախագահը այս ամբիոնից։

«Իսկ դաշնակցութիւնների, միութիւնների ազատութիւնը, որի ժամանակ նրանց աւելի են փակում, քան թոյլատրում, որի ժամանակ իւրաքանչիւրը մեզանից դառնում է մի առանձին անհատ մարդկային կեանքի անհուն ծովում, մինչ շուրջ-բոլորակ կուտակվում են ահարկու ամպեր, ահարկու՝ հէնց իր կառավարութեան համար (աղմուկ)։

«Հանգստութիւնը տեսնում ենք մենք էլ, հանգստութիւնը ընդունում էք դուք էլ, սակայն ռեպրեսիաների պտուտակը աւելի և աւելի է ամրացվում, երկիրը աւելի ուժեղ է ճնշվում մամուլի տակ, և կարելի է կարծել, որ հանգստութիւնը կատարվում է նրա համար, որպէս զի գերեզմանատան այդ լուռ ու մունջ հանգստի մէջ թաղվէ ժողովրդի բոլոր ձեռք բերածը... (աղմուկ)։ Երբ դուք ձեր բացագանչութիւններով հաւանութիւն էք տալիս, որ մամուլը խեղդված է, որ ազատութիւն չը կայ, չը կան միութիւններ, այն դէպքում ասացէք նոյնպէս, որ այն, ինչ որ կայ այս դահլիճում, մազից է կախված։

«Նոր օրէնքներ չը կան, եղածները չեն գործադրվում, որովհետև նրանց փոխարինում են համարեա ամենուրեք պարտադիր որոշումները, որոնցով կառավարվում է ամբողջ կեանքը։ Ո՞ւր են դեռ երկրորդ Դումայի ժամանակ խոստացված տեղական ինքնավարութեան բարենորոգումները։ Յիշեցէք entente cordiale կառավարութեան և պրեզիդիումի մէջև, որ ժամանակ քննվում են այդ բարենորոգումները, և կը հասկանաք, որ ազնուականութեան հողատիրութիւնը և ազնուականութեան խնամակալութիւնը բաւականաչափ ներկայացնում է այն դիրքը, որի վրա է կառուցել իր գոյութիւնը ներկայ կառավարութիւնը (ձայներ աջակողմից՝ «դա անհեթեթութիւն է»)։

«Ազգային հարցում կենտրոնական իշխանութեան ներկայացուցիչները կռւի են մղում իշխանութեան համար տեղական կազմակերպութեան ներկայացուցիչների հետ, և այդ բեմի ետևում կատարվող խաղի մէջ դուք կատարում էք ամենաանմիտ մի այնպիսի դեր, որ բնաւ ձեզ վայել չէ... Ուշադրութիւն դարձրէք հրէաների և լեհերի ճնշված կացութեան վրա և այն ժամանակ դուք կարող էք պատկերացնել, որ սոսկալի տանջանքի և կամայականութեան այդ իսկ քաղաքականութիւնն է այն Աւստրիայի աջողութեան պատճառը, որին դուք ինքներդ այժմ անիծում էք, (ձայներ՝ «բրաւօ», ծափ. ձախակողմում)։

«Եթէ կենտրոնի՝ սահմանադրութեան մասին ունեցած պատրանքները մեռած են, ապա ուրեմն ժամանակն է ձեզ, պարոններ, ասել կառավարութեան, որի ձեռքումն է արդէն երկու տարի կառավարիչ ղեկը, որ նա ոչինչ չէ անում հօկտ. 17-ի մանիֆեստի իրականացման համար, բայց ամեն միջոց ձեռք է առնում, որպէս զի քայլ առ քայլ ամենը աւարտէ. իսկ երկրի մէջ հաստատում է այն գիտակցութիւնը, թէ բարենորոգումները հնարաւոր են միայն յեղափոխութեան ահի տակ։ Այդպիսի քաղաքականութիւնը մի ձեռքով ռէակցիայի յաղթանակ է պատրաստում, իսկ միւս ձեռքով՝ յեղափոխութեան բարոյական արդարացում... (ծափահարութիւն ձախակողմում)։ Այդ քաղաքականութիւնը՝ հին օրերի, աքսորի և մահվան պատիժների քաղաքականութիւն է. դրանով կարելի է ստեղծել լոկ մեծ միջադէպ, թերևս մի հսկայ կատաստրօֆա... (աղմուկ աջակողմում)։ Երբ այդ կը պատահի. թող մեղքը ընկնի նրանց գլխին...» (ծափ. ձախակողմում)։

Բալաշովը կանգ է առնում միայն բացառիկ դրութիւնների վրա։ «Անկասկած, պարոններ, խռովութեան րօպէին կառավարութիւնը ոչ միայն իրաւունք ունի, այլ և պարտաւոր է ամեն միջոցներով կռւի մղել այդ խռովութեան դէմ, և այնօրինակ պայմաններում բացառիկ դրութիւն մտցնելը հանդիսանում է նպատակայարմար միջոց։ Սակայն, ուժեղ կերպով ներգործող դեղի նման, գործածել նրան միայն նրա համար, որպէսզի հնարաւորութիւն տրվի կռւող օրգանիզմին յաղթահարել հիւանդութիւնը և դուրս գալ վտանգաւոր դրութիւնից, այդպիսի միջոցների քրօնիքական գործածութիւնը, մեր կարծիքով, անպայման աննպատակայարմար է, իսկ նրանց մուտքը պետական առօրեայ կեանքում, կառավարելու ուղղակի սիստեմի մէջ, հանդիսանում է բացարձակապէս անթոյլատրելի։ Այդ պատճառով մենք անկեղծութեամբ յոյս ենք տածում, որ կառավարութիւնը հնարաւորութեան չափով անսասան կընթանայ այդ դրութիւնների լիակատար վերացման և աստիճանաբար թեթևացման ճանապարհով»։

Այս նկատումներով հռետորը առաջարկում է ընդունել հետևեալ բանաձևը. «Ընդունելով, որ բացառիկ դրութիւն մտցնելը անհրաժեշտ է խռովութիւնների շրջանում, բայց և այդպիսին անպէտք միջոց համա-

բելով խաղաղ ժամանակ, Դուման հաւաստում է, որ կառավարութիւնը հնարաւոր եղած չափով անյողդողդ կը ձգտէ թեթեւացնելու բացառիկ դրութիւնները, և անցնում է ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւի յօդուածային ընթերցման» (ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում)։

Չխէիձէն մահվան պատժի մի մանրամասն ստատիստիկա տալուց յետոյ՝ այն եզրակացութեանն է գալիս, որ անձի ազատութիւնը Ռուսաստանում այն դրութեան է հասել, որ կառավարութիւնը մահվան պատիժը մտցրեց ռուսական կեանքի սովորական նիստ ու կացի մէջ, իսկ քաղաքացիութեան իրաւունքը տուեց դահիճին (աղմուկ)։

Հռետօրն ապա առանձին օրինակներով նկարագրում է բնակարանի անձեռնմխելիութեան խախտումների դէպքեր, անցնում է խօսքի ազատութեան խախտումին, մանրամասն կանգ է առնում մամուլի ճընշումի վրա. վերջին երեք տարում պարբերական մամուլի գործերի առիթով դատապարտվեցին 406 խմբագիրներ կամ բոլոր դատապարտվածների 16%։ Մասնաւորապէս բանտարկվեցին 402 խմբագիրներ, տաժանակիր աշխատանքների ուղարկվեց մինը, աքսորի՝ երեքը. բայց դրանից պատասխանատւութեան ենթարկվեցին 125 խմբագիրներ, դատապարտվեցին 1083 պարբերական հրատարակութիւններ, 418 դէպքերում ադմինիստրատիվ կարգով տուգանք է առնվել 290,950 ր։ Այդպիսով մամուլը կառավարութեան համար մի այնպիսի եկամտի աղբիւր է դարձել, որ նա նրանով կարող է 6—7 Ազէֆներ պահել։

Վերջում Չխէիձէն այն եզրակացութեան է գալիս, որ խղճի ազատութիւնը Ռուսաստանում տնկվում է խարազաններով, գիտութեան ազատութիւնը դրված է ոստիկանութեան հսկողութեան և կարգադրութեան ներքոյ։ «Այդպիսի պայմաններում,—վերջացնում է իր ճառը հռետօրը,—յանցանք է փող տալ մեր կառավարութեան։ Նրանք, որ այդպիսի պատրաստակամութեամբ կատարում են այդ կառավարութեան բոլոր պահանջները, պատասխանատու կը լինեն այն ժողովրդի առաջ, որի գրպանից առնվում են բոլոր այդ միջոցները» (ծափահարութիւն ձախակողմում)։

Բէլօուսօվը գտնում է, որ ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւի մէջ, ինչպէս մի հայելու մէջ, արտացոլում է ռուս հասարակութեան ամբողջ կեանքը։ «Նրան, ինչպէս սիրոյն,—ասում է հռետօրը,—բոլոր վարչութիւնները հնազանդ են։ Կառավարական մեխանիզմի գլխաւոր մասը ազնուականներն են»։ Հռետօրը օրինակներ է բերում, որոնք ապացուցանում են, որ պետական բարձր կառավարութեան անձինք շատ մօտիկ են պետական դրամարկղին։

Բերելով ցիտատների մի երկար շարք, հռետօրը գտնում է, որ ներքին գործերի մինիստրութեան նախահաշւի մէջ շարեշար անցնում են միայն ազնուականական դասակարգային շահերը։ «Ազնուականները սնունդ են ստանում պետական գանձատան հաշւով։ Այդտեղից պարզ է,—ասում է հռետօրը,—թէ ինչու կառավարութեան ներկայացուցիչները այնպիսի չարամիտ վերաբերմունք են ցոյց տալիս դէպի օպպօզիցիան ընդհանրապէս և դէպի սօցիալ-դեմօկրատական կուսակցութիւնը՝ մասնաւորապէս, որը իր պահանջները հասցնում է իրանց տրամաբանական վախճանին՝ մինչև դեմօկրատական հանրապետութեան (ծիծաղ աջակողմից)։ Սակայն պրօլետարիատի և գիւղացիութեան անհարկու ձեռքը հին կարգերին ուղղել է հետևեալ ահարկու խօսքերը՝ «մանի, թէկէլ, փարէս», և փրկութիւն չը կայ ոչ ձեզ, ո՛չ ներքին գործերի մինիստրութեան...» (ծափ. ձախակողմից)։

Բարօն Ֆիլկէրզամի բացատրութիւններից յետոյ նիստը փակվում է ժամը 6 և 8 րօպէին. հետևեալը նշանակված է փետրվ. 23-ին։ (Հ. Գ.)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱ., ԳԵՂԱՐ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԱՍՏՐԱԽԱՆՈՒՄ

Աստրախան, 9 փետրվարի

Անցեալ տարիների նման այս տարի էլ բաւական շքեղ կատարվեց Վարդանանց նահատակների տօնը։ Սովորական հանդիսաւոր ճաշ պատարագից և հոգեհանգստից յետոյ՝ ժողովուրդը դիմեց թեմական դըպրոց, որտեղ նշանակված էր աշակերտական ցերեկոյթ։ Աշակերտական խումբը երգեց մի քանի երգեր և արտասանեցին մանկական ոտանաւորներ. աջող էր, մանաւանդ Յովհ. Թումանեանի «Շունն ու կատուն»։

Նոյն ցաւալի վիճակն է տիրում դեռ մեր թեմական դպրոցում. մի անկիւնում կծկված կանգնած էին միայն 20 աշակերտ. նոյնիսկ երգեցիկ մի փոքրիկ խումբ կազմելու համար դիմել էին Աղաբաբեան դըպրոցի աշակերտների օգնութեանը։ Ամեն յոյս դրված է նորընտիր կաթողիկոսի վրա, որպէսզի ընթացք դրվի այդքան արգելքների հանդիպած այդ գործին։

Իսկ երեկոյեան նոյն դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ մի մեծ հայկական երեկոյթ յօգուտ թեմական դպրոցի։ Ամբողջ դահլիճը զարդարված էր արհեստական ծաղիկներով և փոքրիկ դրօշակներով։ Երեկոյթը բացվեց «Վարդան մեր քաջ զօրավար»... խմբական երգով։

Բուռն ծափահարութիւնների արժանացաւ օր. Տարասեան, որը բաւական աջող երգեց «Հազար երանի քեզ»..., «Ջայն տուր, ով ծովակ»... և «Արի, իմ սոխակ»։ Օրիորդի ախորժելի ձայնը լաւ տպաւորութիւն թողեց ժողովրդի վրա։ Աստրախանի հայուհիների ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում այդ նոր սկսնակ երգչուհու վրա. նա կարօտում է օգնութեան, որպէսզի կարողանայ շարունակել երգեցողութիւն սովորելը։ Ոտանաւորներ արտասանեցին պ. Ռ. Աստուածատրեան և տիկ. Գ. Աղաբալեան։

Առաջին անգամն էր դուրս գալիս հայկական երեկոյթներում ջութակահար-սիրող պ. Սերգէյեան, որը նուագեց Ղորղանեանի «Բայաթին»։ Գեղեցիկ էր թէ տիկիններ՝ Ճանճիկեանի և Ֆիլիանի և թէ պ. Բայեանի նուագծը դաշնամուրի վրա. վերջինս նուագեց իր հեղինակած վալսը։ Բնորոշ էր հրէայ երգիչ՝ պ. Եգելմանի երգած «Մանիր, մանիր, իմ ճախարակ» երգը։

Համերգական բաժինները վերջանալուց յետոյ՝ հէնց բեմի վրա սկսվեցին պարերը։ Աստրախանում եղող մի խումբ ախալքալաքցի և ախալցխացի տղամարդիկ և կանայք իրանց տարազներով սկսեցին պարել «Հօյ Նազանըմ»... «Քեօռ օղլի» և այլն, ուրից յետոյ՝ սկսվեցին եւրօպական պարերը։

Առանձին սենեակներ էին զարդարված հայկական և եւրօպական ճաշակով, որտեղ տիկիններ և օրիորդներ թէյ, քաղցրեղէն և զանազան ուտելեղէններ էին մատակարարում ժողովրդին։ Ցանկացողների համար պատրաստում էին նաև խորոված։

Երեկոյթը ընդհանրապէս աջող անցաւ։ Տոմսակները, չը նայելով գների թանգութեանը, համարեա բոլորը ծախված էին, և, ինչպէս լսում ենք, յօգուտ թեմական դըպրոցի զուտ արդիւնք մնացել է մօտ 700 ր.։

Շնորհակալութեան արժանի են տեղիս կանանց ընկերութեան վարչութեան անդամուհիները և մի քանի ուրիշ տիկիններ և օրիորդներ, որոնք բաւական նպաստեցին երեկոյթի աջողութեանը։

Ս. Ք. Ասլանեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Շուշի, 12 փետրվարի

Ղարաբաղի հայոց թեմական դպրանոցի հոգաբարձութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնն է յայտնում այն բարերար անձանց, որոնք թեմական դպրանոցի նիւթական սուղ միջոցներն ի նկատի ունենալով՝ թեմիս սրբազան առաջնորդի միջոցով բարեհաճել են ուղարկել թեմական դպրանոցի օգտին իրանց նուիրած ու խոստացած տարեկան մշտական նպաստը ներկայ 1908/9 թ. ուսումնական տարվայ համար։

Նուիրողներն են հետևեալ անձինք. պ. պ. Ի. Թադէոսեան 800 ր., Ս. Ադամեան 500 ր., Ն. Առաքելեան, Ի. Բէկլարեան և Ա., Ք., Ս. Թումայեանցներ՝ 300-ական ր., Բ. Յակովբեան և Մ. Աւագեան՝ 200-ական ր., Ա. Արութչեան՝ 150 ր., Յ. Ադամեան և Ե. Եարամիշեան 100-ական ր., բժիշկ Ե. Վարդապետեան 50 ր. և Մ. Իսպրաչեան իր միանուագ նուիրած 200 րուբլուց՝ 100 ր.։

Հոգաբարձութիւնը օգտվելով առիթից խնդրում է այն բարերար անձանց, որոնք հանգանակութեան մատեանում ստորագրել և խոստացել են տարեկան—մշտական ու միանուագ—նպաստ տալ թեմական դպրանոցի օգտին ու մինչև այժմ չեն կատարել իրանց խոստումը, ի նկատի ունենալով դըպրանոցիս նիւթական աննախանձելի դրութիւնը, որ իր գոյութիւնը պարտքով է միայն պահում, շտապել որքան կարելի է շուտ ուղարկել հոգաբարձութեանս անունով իրանց խոստացած նպաստը։

Ատենապետ-գանձապահ հոգաբարձութեան՝
Ա. Տէր-Յարութիւնեան
Քարտուղար՝ Ա. Տէր-Դանիէլեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

21 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Երկրագործութեան գըլխաւոր կառավարիչը քննութիւն է նշանակել երկրագործութեան վարչութեան մէջ, միաժամանակ որոշելով բարեփոխութիւններ կատարել։ Քննութիւնը կատարելու է առանձին մի մասնաժողով։

ՄՕՍԿՎԱ։ Բարձր իշխանութիւնների ներկայութեամբ հանդիսաւոր կերպով բացվել է ցուցահանդէս ի յիշատակ 18 2 թուի ազգային պատերազմի։

ՊԱՐԻԶ։ Ֆալիէրը Ելիսեան պալատում տուեց ճաշ ի պատիւ անգլիական թագաւորի։ Ներկայ էին Կլէմանսօն, Պիշօնը, անգլիական դեսպանը։ Ճաշից յետոյ նախագահը այցելեց թագաւորին դեսպանութեան մէջ։

ՍՕՖԻԱ։ Ժամանեց Ֆերդինանդ թագաւորը։ Դունայի ափերից հաղորդում են հեղեղների մասին։ Տիրական և Ցիլիստրիա շրջաններում հեղեղվել են մի քանի գիւղեր. շատ տներ փլվել են։ Լրագիրների լուրերի համաձայն մի քանի մարդիկ են խեղդվել։

ՍՏՕԿՀՕԼՄ։ Վախճանվեց գրող Գուստաւ Հգերստամը։

ԿԻԵՎ։ Զօրքերի հրամանատարի, բարձրաստիճան զինուորականների և քաղաքացիական իշխանութիւնների ներկայութեամբ բացվեց զինուորական-պատմական հիմնարկութիւնը։

ՍՕՖԻԱ։ Հիւսիսային Բօլգարիայից հաղորդում են մեծ մեծ հեղեղների մասին։ Ռուշչուկից Վառնա երկաթուղու գիծը շատ տեղ փչացվել է։ Նօվօ-Բազար տանող ճանապարհը ընդհատվել է մէկ կիլօմէտր տարածութեամբ։ Աշիկլարում փչացվել է երկաթուղային կայարանը։

ԼՕՆԴՕՆ։ Երկաթուղու խորտակման ժամանակ հարաւ-արևելեան ճանապարհին Տօնբրիջի մօտ սպանվել են երկու կին և երկու ծառայողներ, վիրաւորվել են 11 հետագրական աստիճանաւորներ։ Դժբաղդ դէպքից յետոյ անմիջապէս այդ վայրին մօտ գտնվող կայարանի գլխաւորը առաջ վազելով արագընթաց գնացքի դէմ՝ կանգնեցրել է և այդպիսով երկրորդ դժբաղդութիւնը խուսափեցրել։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Թայմսին» հեռագրում են Պեկինից. «Չինական արտաքին գործերի մինիստրութիւնը դիմել է ռուսաց դեսպանին խնդրելով թոյլ տալ բաց անել չինական շուկաներ Ցիցիկարում, Խայլարում և ուրիշ տեղերում։ Ի նկատի ունենալով ռուսական երկաթուղական ընկերութեան ամբողջ հարցի կանոնաւորութիւնը դիպլօմատիական ճանապարհով, դեսպանը պատասխանել է, որ ինժեներ Խօրվան պահանջում է մինչև շուկաների բաց անելը վճարել հարկերը։ Սակայն դեսպանի վերաբերմունքը համակրական է դէպի չինական առաջարկը և ներկայանում է որպէս ռուսաց կառավարութեան ազնիւցիկ մասի կարծիք, որպէսզի երկաթուղային գաղութները կառավարվեն Շանխայի սէտտլմէնտի ձևով և ճանաչվի Չինաստանի գերիշխանութիւնը»։

22 փետրվարի

ԲԵՐԼԻՆ։ Եկաւ և թագաւորական պատիւներով ընդունվեց Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆէօդօրօվնան։

ՎԻԷՆՆԱ։ Սան-Իօհաննից հաղորդում են, որ Անլաուֆ հովտում ձեան հիւսը տակովն է արել մի տաղաւար 30—40 բանւորներով։ Առ այժմ հանել են 17 հոգու, որոնցից 6-ը մեռել է, իսկ մնացածները մերձիմահ են։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Պուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Կ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—$1^1/_2$—2 ժ. մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՆԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ
Ա. Միխիթարեանց
Սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և մորթու ցաւեր
Ընդունելութիւն ամեն օր } 12—2 ժ. ցեր. 5—7 ժ. երեկ.
Սօլօլակ, Բէհրութեան փողոց № 33.
(օ. մ.) 100—51

ԲԺԻՇԿ
Ա. Ա. ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆ
Արտասահման մեկնելու պատճառով, հիւանդների ընդունելութիւնը ընդհատված է։
(օ. մ.) 50—44

Մօտիկ ապագայում կը տպագրվեն
ՍԱՀԱԿ ԱՒԱԳ ՔԱՀ. ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ
ԿՐՕՆԻ հետևեալ պատկերազարդ դասագրքերը
1. Առաջին տարի (ճոխացրած)
2. Երկրորդ տարի,
3. Երրորդ տարի,
4. Գործք առաքելոց։
Պատկերները վերցված են՝ 1) եւրօպական յայտնի նկարիչների ընտիր գործերից և 2) ազգային կեանքից։
«Գուտտենբերգ» գրավաճառանոց։
(Ե. Հ.) 148. 10—1

ՄԻ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ
տրվում է առողջապահիկ
ՍԵՆԵԱԿ և ՃԱՇ
մի կամ երկու փոքր աշակերտի կամ աշակերտուհու համար, ձեռնտու պայմաններով։
Օլգինսկայա փող. № 14.
(Ե. Շ.) 161. 2—1

Առաջին Կովկասեան Պահեստ
ՍԵՐՄԵՐԻ
ԼԱՐՇԷ
Գոյութիւն ունի 1872 թւից
№ 23, Միխայլօվսկի պր., № 23
առաջարկում է
ՍԵՐՄԵՐ
բանջարանոցի
ծաղիկների
խոտերի
ծառերի
(օ մ.) 68. 10—6

Մանկաբարձուհի եւ մասսաժիստ
Հ. ՍԱՆԹՈՒՐԵԱՆ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԸ
Ընդունում է ծնունդներ և բժշկում է բժշկի խորհրդով կանացի հիւանդութիւններ, սրսկում է կանանց, տղամարդկանց և երեխաների կաշուի տակ թէ իր և թէ հիւանդների մօտ մատչելի գնով։ Գաւառացիներին տալիս դիւրութիւն և խորհուրդներ կանանց հիւանդութիւնների վերաբերմամբ։
Ընդունելութիւնը ամեն օր ժամը 12 – 1-ը, իսկ կիրակի օրերը պատուաստում է ծաղիկ։ Հասցէն՝ Петхаинскій подъемъ № 4, д. Симонянца.
(Հ. Կ.) 51. 50—17

ՊՕԼԻՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ Frankenhausen a|Kuffhaus
Ինժեներական բաժանմունք մեքենայաշին., էլեքտրօտեխ., գիւղատնտես. մեքենաների, կամուրջների կառուցմ. և ճարտարապետ.։ Ընդունվում են երկու սեռի անձեր՝ 5—6 դաս. միջնակարգ կրթութեամբ։ Ծրագիրը 40 կոպէկ։
(П. 34835) 156. 8—1

ԴՈՒԻԹ ԵՍԱՅԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԸ
(ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ)
Սրանով յայտնում է ի գիտութիւն իր պատուելի յաճախորդների, թէ Թիֆլիսի և թէ բոլոր գաւառների, որ իր նախկին ունեցած երկաթեղէնի խանութը, որ գտնվում էր Մանթաշեանի Շարքում (Манташевскіе Ряды), փետրվարի 1-ից 1909 թ.
ՏԵՂԱՓՈԽԵԼ Է
Վօկզալնայա փողոցը (Вокзальная улица) իր սեփական շինութեան մէջ՝ Էնֆիաճեանցի Ֆաբրիկայի դիմաց և պէտք է գործէ նոյն և աւելի լայն կերպով։ Ցայտարարելով դրա մասին, խնդրում է բոլորից նոր պատուէրներով և հաշիւները մաքրելու համար
ԴԻՄԵԼ իր նոր խանութը։ Տէլէֆօն № 437.
(Շ. Ե.) 129. 10—4

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"
ԱՐՏՕՆՎԱԾ
Ամենալաւ ախտանում

Ամենաառաջին և ամենաբարձր ամրութեան, լաւ յատկութեան, շքեղ ֆասօնների և ամենալաւ գործածվող նիւթերից։
Անպայման երաշխաւորութիւն իւրաքանչիւր զոյգի անօրինակ ամրութեան։

1888

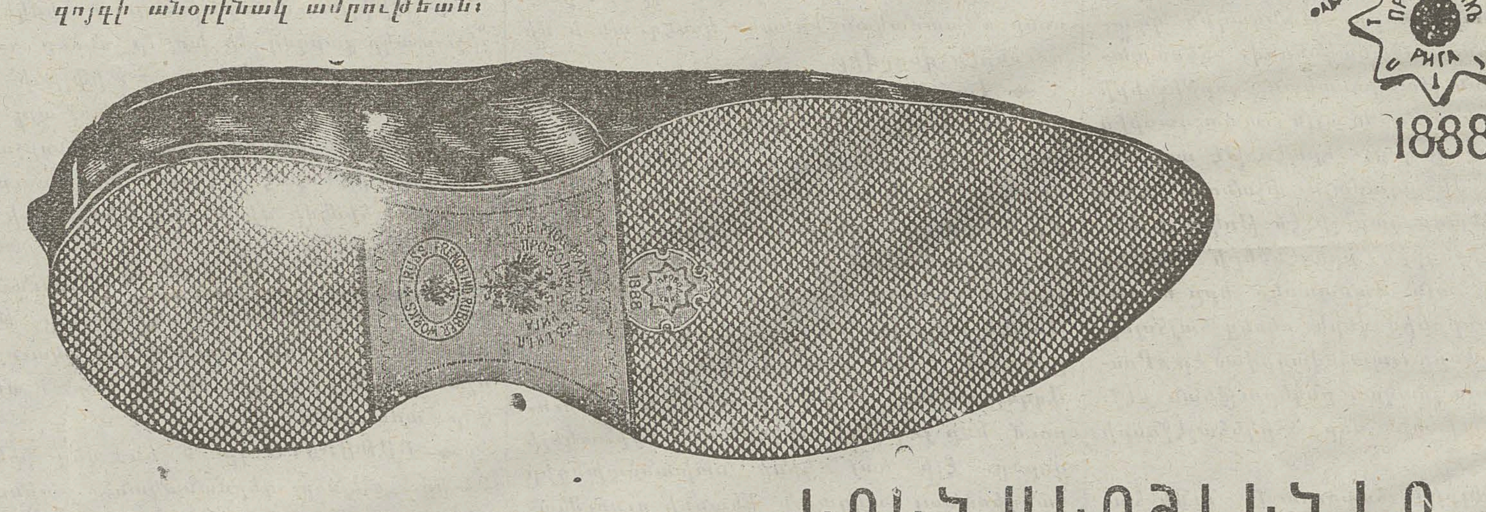

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ
ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ
Ֆաբրիկային պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ
Սօլօլակսկայա փող., 4.
ՀԱՏՈՎ ԵՒ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՔ
(20, 24, 27. մար. 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27, 31) 144. 12—2